

DEEL X

Het broodschrijversavontuur

[ARCHIEF JOHAN MAREYDT]

Op 1 februari 1929 was RDK terug 'thuis'. Het is bitter koud in de 'barak' op de Albertkaai, vrouw en kind zijn ongelukkig en ze kunnen de eindjes met moeite aan elkaar knopen. Hij vraagt zich af wat de toekomst brengen zal. In zijn voorwoord tot 'De Gedenkschriften van Stefaan Otto 'De Beney'' wordt het: *Eens in vrijheid vond Otto in Gent eenige vrienden die hem graag wilden ter hulp komen; ook het Beschermingscomiteit der gevangenen aldaar, was hem genegen.* Dit neemt niet weg dat de twijfel dikwijls toesloeg: *Helaas, het noodlot vervolgde hem: De goede voornemens gingen weer aan 't wankelen; weer zag hij het wreede vraagstuk van den komenden morgen voor zich: 'Demain' waar hij zoo'n schrik van had.*

Eens vrij probeert RDK als Jean Ray via brieven en gesprekken zijn relaties met de Belgische en Franse literaire wereld opnieuw aan te knopen, maar vangt bot: *Sur le plan littéraire, Maurice Wilmotte, directeur de La Renaissance du Livre, lui a laissé entendre qu'un prisonnier ne pouvait avoir de talent: le recueil 'Les Contes du whisky' est tout simplement supprimé du catalogue de l'éditeur.*¹

Vooral een voormalige medewerker van L'Ami du Livre, François Sauton², roert zich:

*François Sauton, l'ancien collaborateur de L'Ami du Livre, l'époux d'Alice Vlaemigh, nourrit toujours une lourde rancune envers Jean Ray. Lorsque celui-ci va se recommander de façon excessive de la Société de Gens de Lettres françaises et d'écrivains tels Georges Lecomte³ de l'Académie Française, José Germain, Maurice Renard et quelques autres, la SDGL en est avisée grâce à un informateur zélé. Il est aussitôt décidé d'exclure Jean Ray: un membre de la SDGL ne doit pas avoir fait de prison.*⁴ Ses amis, Pierre Goemaere, José Germain, Francisque Parn et Maurice Renard auront beau faire feu de tout bois. Aucun espoir ne lui est permis.

*Déjà, Maurice Renard a entre ses mains la lettre de démission que Jean Ray lui a adressée le 12 mars 1929. Il la remet à la SDGL avec le souhait: "Voilà la démission de Jean Ray. Si le comité ne l'acceptait pas, j'en serais heureux". Mais, entre temps, le bureau de la SDGL a été renouvelé⁵ et le 22 avril 1929, la démission de Jean Ray est acceptée, excluant maintenant celui-ci du monde littéraire français.*⁶

1 Huftier, 2010: 21.

2 François Sauton was op 17 maart 1927 met Alice Vlaemigh gehuwd en deze laatste liet zich voortaan aanspreken als Alice Sauton. Lise Jélénik is ver weg... Heeft ze 'in bed uit de biecht geklapt' tegen haar kersverse echtgenoot over RDK nadat hij in de gevangenis was beland?..

3 Georges Lecompte (1867-1958) was een Frans schrijver en dramaturg en tevens kunstcriticus en schrijver van essays rond (kunst)historische en literaire onderwerpen.

4 Herinnert u dat naar aanleiding van zijn aanvraag om lid te worden RDK een 'bewijs van goed gedrag en zeden' had moeten voorleggen, een voorwaarde om lid te kunnen zijn.

5 De voorzitter was Pierre Benoit (cfr. L'Ami du Livre).

6 Deméocq, 2003: 125-126.

Raymond De Kremer mocht dan vervroegd vrijgelaten zijn, Jean Ray zat nog steeds in de gevangenis en had zelfs geen recht op bezoek. RDK kon enkel maar vrije lucht inademen als John Flanders.

HOOFDSTUK 1

JOHN FLANDERS ZOEKT GROND

Het eerste verhaal dat de in vrijheid gestelde RDK als John Flanders in *Ons Land* kon lezen, draagt de symbolische titel 'Het Groote geheim' en verhaalt over het vergaan van de stoomer 'Humber' van Hull. Het verscheen in het nummer van 2 februari 1929.

Een week later lezen we, zoals reeds aangehaald, in de rubriek 'Correspondentie' nog eens de vraag *John Fl.: Geef ons onverwijd Uw adres op a.u.b.* RDK moet dit netjes gedaan hebben want de vraag werd niet meer opnieuw gesteld, meer zelfs: in het nummer van 6 april 1929 verscheen er, van de hand van een anonieme auteur, een korte biografische nota over John Flanders onder de noemer 'Zij die voor ons schrijven'.

'Zij die voor ons schrijven': John Flanders

Het stuk opent met: *John Flanders werd wel eens door zijn vrienden en lezers de 'Vlaamse Jack London' genaamd.* Liegen wordt er hier nog niet gedaan: zijn fascinatie voor de schrijver Jack London⁷ was gekend. Liegen zal

7 Jack London was de schrijversnaam van de Amerikaan John Griffith (1876-1916), die daadwerkelijk bootwerker, landloper en goudzoeker is geweest en deze belevenissen als inspiratie voor zijn boeken nam. Dit avontuurlijke leven

RDK later doen wanneer hij in *Ons Land* van 22 maart 1930 een ontmoeting van Jack London beschrijft! Hij situeert deze ontmoeting *meer dan twintig jaar geleden* in een herberg in het Londense East End, maar ze zouden slechts enkele woorden met elkaar gewisseld hebben.

Vervolgens lezen we in 'Zij die voor ons schrijven': *Hij [RDK] werd voor leeraar opgeleid, tot nu toe geen problemen, maar dan begint de rayaliteit: doch verkoos snel een avontuurlijk en erg bewogen leven, dat hem van land tot land en van zee tot zee leidde. Even als Jack London en zijn afgestorven vriend, den grooten Franschen schrijver Rouquette, kende hij alle stielen en ook alle ellenden. Vele van zijn schetsen en novellen schreef hij neer aan een tafeltje der havenkroegen, midden in 't wilde rumoer van een 'Whisky night', waar men in zijn verhalen zoo vaak over leest. Met Rouquette bedoelt men Louis-Frédéric Rouquette (1884-1926), wel eens omschreven als de 'Jack London d'expression Française'⁸, en 'Whisky night' is wel een duidelijk verwijzing naar zijn verhalenbundel 'Les Contes du whisky' waarmee hij in 1925 succes had geboekt.*

Hierna gaat de anonieme auteur dieper in op de vorm en de inhoud van de John Flanders-verhalen: *Zijn vertelsels zijn altijd interessant en bruisen en gloeien van leven, zooals*

moet RDK uitermate aangesproken hebben, maar er zijn meer parallellen: zo had Jack London een grote interesse voor het socialisme en is de 'Übermensch-gedachte' een belangrijk thema in zijn werk, naast dieren en primitieve mensen in primitieve omstandigheden. Alle thema's die ook het leven en / of oeuvre van RDK beroeren.

8 In *L'Ami du Livre* van 1 december 1923 had RDK het boek 'La Bête errante' van Rouquette besproken, eindigend met de zin: *Et à côté des œuvres aimées de Curwood, de London, de Weyer et de Parn je range ce nouveau livre de Rouquette.* (James Olivier Curwood (1878-1927) was een Amerikaans schrijver van avonturenverhalen die zich meestal in Alaska en Canada afspeelden. Maurice Constantin-Weyer (1881-1964) was een Frans auteur van tevens avonturenverhalen die tien jaar in Canada had gewoond.)

de wereld waarover hij schrijft. Hij geeft dat leven zooals het is met zijn lach en zijn tranen en vaak zijn zijn verhalen van zoo angstwekkende realiteit, dat men er huiverend de ellenden van aanvoelt. Hij verstaat bij uitstek de kunst de film van het leven af te draaien, zooals zij eens werd opgenomen, zonder pose, zonder aanstellerij. En of hij de dingen ziet als dichter, of als wijsgeer, daar boven uit klopt toch altijd het hart van den "mensch", die de ziel der dingen aanvoelt en weet, dat niets zijn verhalen meer kleur geven kunnen, dan het werkelijke leven en de rauwe realiteit.

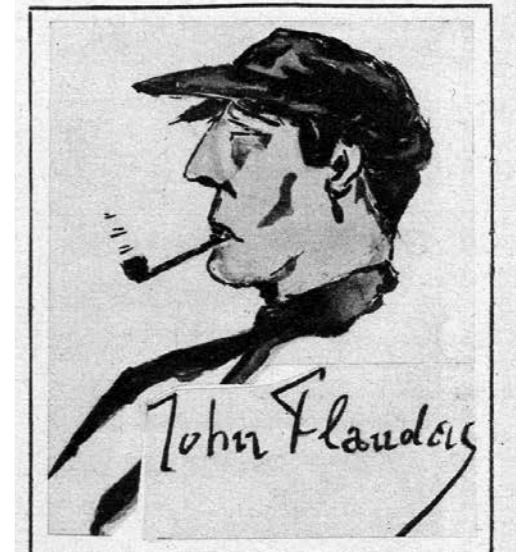
Hierna stelt men dat deze warme vriend van 'Ons Land' twee novellen-reeksen heeft toegezegd, namelijk: 'De geheimen van het bosch-sanatorium' en de 'Joe Barkis histories'. Ook een avonturen roman: 'De laatste kronieken van het slot Grawton'. Deze verhalen zijn echter, onder deze titels, verder onbekend.⁹ Ook dit wordt typisch RDK: toezeggen wat hij nog niet geschreven heeft...

Deze eerste 'biografie' eindigt met de eigenaardige vermelding: *Wij verwachten van Flanders nog veel goeds, vooral als hij eenmaal het evenwicht zal hebben gevonden, dat stormachtige naturen als de zijne nog wel eens ontbreekt. Een evenwicht, dat meestal met de jaren komt en dan rijke vruchten brengt.*

Ik vermoed dat RDK niet wou dat de redactie van *Ons Land* hem 'herkenbaar' beschreef, een vermoeden dat nog versterkt wordt doordat bij deze 'biografische' schets geen foto van RDK is gevoegd (wat bij andere schetsen van medewerkers in *Ons Land* wel het geval was), maar wel een portrettekening, voorstellende John Flanders als zeeman met een

9 Wel was op 15 juli 1928, zoals reeds vermeld, het verhaal 'De Methode van den kok. Een Joe Barkishistorie' van RDK verschenen in *Ons Land*.

Zij die voor ons schrijven

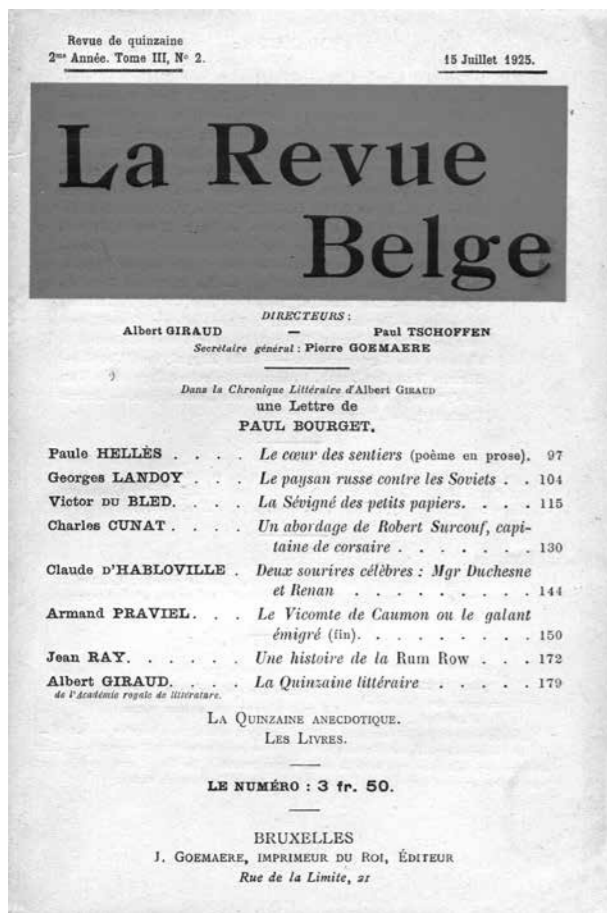

(Naar een aquarelle van Captain Rupsy)

JOHN FLANDERS

donkerblauwe katoenen zeemanspet op, de typisch vooraan geknoopte sjaal en rokend uit een aardewerken pijp. Deze voorstelling zou vervaardigd zijn naar een aquarelle van Captain Rupsy. Deze 'kapitein' zal hij in een aantal van zijn latere verhalen opvoeren, zij het als tweede stuurman van het schip Fulmar: *Wanneer we de naam van John Flanders zoals deze op de tekening staat gekalligrafeerd door zijn vriend Rupsy, vergelijken met de eigenlijke handtekening van John Flanders zien we veel punten van overeenkomst... eigenlijk is het een gestileerde weergave van zijn handtekening! Het wordt zo duidelijk dat het John Flanders is die zich verschuilt achter de figuur van Captain Rupsy, en dat hij de werkelijke auteur van deze tekening is.*¹⁰

10 Johnny Bekaert – in press – pag. 19. Uit stijlvergelijking kunnen we verder opmaken dat tal van tekeningen die als illustraties bij artikelen van RDK in *Ons Land* verschenen in de praktijk van zijn hand zijn...

La Revue Belge

In maart 1929 was uiteindelijk de redactie van La Revue Belge geplooid en kon Pierre Goemaere in het nummer van 15 maart het zo lang toegezegde 'Le Péril gris: le rat' publiceren en dit onder het pseudoniem John Flanders, wat het geval zal zijn voor alle vanaf nu van RDKs hand verschijnende bijdragen in La Revue Belge. Zes dagen later schrijft RDK aan Goemaere: *Je vous dois, entre tant de choses, le bonheur de lire de nouveau mon nom (habillé de neuf) au bas d'une page imprimée.* RDK speelt hier duidelijk dubbel spel: tegen het verschijnen van 'Le Péril gris: le rat' had hij reeds twintig bijdragen in Ons Land gepubliceerd gezien, quasi steeds voluit met John Flanders ondertekend! Hierna verschijnt op 1 mei 1929 'Le Dernier voyageur', dat opgedragen is aan Goemaere en dan doet zich iets eigenaardigs voor: op 1 juni 1929 verschijnt

in La Revue Belge 'Le Crocodile', dat in 1925 reeds opgenomen was in de verhalenbundel 'Les Contes du whisky' en oorspronkelijk op 1 juni 1924 in L'Ami du Livre was verschenen en zodoende vijf jaar later opnieuw gepubliceerd werd in La Revue Belge...

Wellicht was dit een subtiele hint voor 'zij die het moesten weten' dat de geheimzinnige John Flanders niemand minder dan Jean Ray was.... Vervolgens publiceert La Revue Belge op 15 juli 1929 een compleet nieuw verhaal van RDK: 'Le Roman du pluvier'. Als laatste verhaal voor wat 1929 betreft verscheen van John Flanders in La Revue Belge op 1 november van dat jaar 'Dürer, l'idiot'.

Werkgever: Ons Land

Of hij voor deze vijf verhalen door La Revue Belge betaald is geworden, weten we niet, we mogen vermoeden van wel. Betaald werd hij zeker door Ons Land en na zijn vrijlating publiceerde hij in dit blad, voor wat 1929 betreft, nog achttien bijdragen.

DE GEHEIMZINNIGE JACK RAMBLER

Op 26 oktober 1929 verscheen in Ons Land het John Flandersverhaal 'Râm' de geheimzinnige', met als opdracht: *Voor zee-officier Rambler.* Later zal RDK nog verhalen aan deze persoon opdragen en vanaf 9 november 1929 leverde deze Rambler zelf verhalen af voor Ons Land, waarvan het eerste, 'Onder de tropenzon', opgedragen was *to John Flanders in remembrance of past adventures in the happy days of toil and freedom.* Nu is Rambler een bestaande familienaam, maar betekent ook evenveel als 'zwerfer', en ik vermoed dan ook dat de conclusie van André Verbruggen¹¹ gewettigd is als hij stelt: *Tot men ooit (?) een spoor vindt van deze avontuurlijke vriend,*

¹¹ Verbruggen, 1988: IV.

kan men aannemen dat John de teksten zelf opstelde en Rambler enkel diende om de groeiende Flanders' mythe te verrijken.¹²

STEUN VAN MAURICE RENARD

Op 3 november 1929 verschijnt er in Ons Land een foto van de Franse auteur Maurice Renard, 'De Meester van den Schrick', met als bijschrift dat de werken van hem in het Nederlandsch zullen vertaald worden door onzen vriend en medewerker John Flanders.¹³ Getuige één van de zonen van Renard, Rémi, heeft zijn vader RDK financieel geholpen toen hij uit de gevangenis kwam. Rémi vertrouwde Jacques Van Herp¹⁴ immers toe: *Il ne lui aurait certainement pas prêté de l'argent. Il aurait préféré le lui donner. Il l'a d'ailleurs fait, pour le tirer d'embarras lorsqu'il était trop coincé.*

VRIENDSCHAP MET GUSTAAF VIGOUREUX

Op 21 december verscheen de laatste bijdrage van RDK voor wat betreft 1929 in Ons Land: het hilarische verhaal 'Nu ik dronken ben...'. Ik vermeld het specifiek omdat het opgedragen is aan Pierre Goemaere. Op 6 september 1930 verschijnt het eerste verhaal ('De Nacht van Singapoer') uit de reeks 'Schaduw van de zee' in Ons Land en deze reeks is, naast aan kapitein Jack Rambler, opgedragen aan een zekere Gustaaf Vigoureux, die RDK aanduidt als zijn vriend.

¹² Denk hierbij terug aan het uitspelen van John versus Jean Ray en Pierre-Marie Rex versus Jean Ray in L'Ami du Livre.

¹³ Deze vertalingen zijn echter niet gekend.

¹⁴ In Truchaud & Van Herp, 1980: 33-35.

Raymond De Kremer in gesprek met Gustaaf Vigoureux (DE DAG, 7 NOVEMBER 1936)

Deze Vigoureux was in Ons Land van 18 augustus 1928 reeds voorgesteld in de rubriek 'Zij die voor ons schrijven', Naast de bijhorende foto lezen we: *De heer Gustaaf Vigoureux te Gent, van wiens hand reeds een uitgebreide serie artikelen in 'Ons Land' verscheen. Zijn schetsen en novellen geven blijk van een zeer verzorgden stijl. De heer Vigoureux weet zijne lezers te boeien en in sierlijken schrijftrant zijne figuren ten tooneele te voeren. Met veel gevoel voor lokale kleur weet hij ten allen tijde de rechte atmosfeer te scheppen en in steeds beschaafden toon en juiste typeering zijne lezers in de middens te leiden, waar zij zich thuis voelen, wat een der eerste voorwaarden voor den succesvollen auteur is.*

In 1947 schreef RDK zelf, toen hij Vigoureux opnam in zijn anthologie 'La Gerbe Noire', volgende 'biografie': *Ecrivain populaire flamand, d'origine française, né en 1895, à Bouchaute, petite bourgade maritime du nord de la Flandre, mort en 1942. Folkloriste de grande valeur, conteur charmant, véritable chevalier des lettres flamandes, il a laissé des pages impérissables.*

Hierna worden de boeken opgesomd die Vigoureux zou geschreven hebben: *La Neige Noire*. – *Le songe du Dyver*. – *Le passage d'eau*. – *Le livre aux pages noires*. – *Les yeux de la Madone*. – *Les contes du pays aux nuages d'argent*.

Lange tijd werd gedacht dat Vigoureux een mystificatie van RDK was: *De naam werd dikwijls opgenomen in de lange lijst van schuilnamen die men aan Jean Ray toeschreef gedurende zijn ca 60 jaar durende letterkundige bedrijvigheid. Specialisten, waaronder François Truchaud (in het voorwoord van 'La Gerbe Noire', Ed. Néo) en Jean-Pierre Andre- von (de kritiek omtrent 'La Gerbe Noire' en 'Visions Nocturnes') waren ervan overtuigd.*¹⁵

Nochtans is niets minder waar: Gustaaf Vigoureux is een historische figuur, geboren in 1892 te Zelzate en overleden te Gent in 1943.¹⁶ Hij was de zoon van een tolbeambte en verloor reeds op prille leeftijd zijn moeder, waarna hij opgevoed werd door een tante in Waarschoot, die snoep maakte en verkocht. Hierna volgt hij middelbare studies te Gent om vervolgens Handelswetenschappen aan te vatten aan de universiteit.

Deze studie werd echter onderbroken door zijn legerdienst en eens deze achter te rug werd ze opnieuw onderbroken door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. Hij werd toebedeeld aan het 22ste lijnregiment dat direct in stelling gebracht werd en te Sint-Margriet-Houtem, nabij Tienen, raakte hij zwaar gewond en vervolgens door de Duitsers naar het gevangenkamp van Munster-Lager overgebracht.

Hier vond hij inspiratie voor zijn romans 'Francesca' en 'Zwarte Sneeuw'. Als oorlogs- invalide werd hij in 1916 uitgewisseld en

kwam terecht in het Zwitserse Interlaken. Al- daar studeerde hij verder aan de Hoge School van Lausanne. Na de oorlog treffen we hem te Brussel aan, werkzaam in het Algemeen Secretariaat van het Ministerie van Lands- verdediging.

Zijn ondermijnde gezondheid dwong hem echter in 1922 ontslag te nemen. Hij keerde terug naar Gent, huwde en zette er een groot- en kleinhandel in snoepgoed op in de Onder- straat. Vanaf dat moment begint hij ook mee te werken aan Ons Land en op 7 december 1929 verschijnt er een biografisch overzicht van het leven en werk van Vigoureux in dit blad. De auteur was A. Francken. Het moet dus via hun gezamenlijke werk voor Ons Land geweest zijn dat RDK en Vigoureux hebben kennis gemaakt en beide werden goe- de vrienden.

JOHN FLANDERS WORDT (OPNIEUW) JOURNALIST

Op 18 januari 1930 verschijnt dan het eerste journalistieke stuk van RDK in Ons Land: in de rubriek 'Onze Vlaamsche [sic] Kunst- schilders' brengt hij een bezoek aan het atel- lier van Adhémar De Poorter. Deze in Gent in 1905 geboren¹⁸ kunstenaar was toen 25 jaar en had zich – na zijn opleiding aan de Sint-Lucasschool en in het atelier van Frans Coppejans – gevestigd te Aalter. Het is aldaar dat RDK hem gaat opzoeken.

In Aalter was De Poorter onder de indruk ge- komen van het landschap dat hij vanaf dat moment verwoed probeert vast te leggen, werken die volgens RDK gesteund zijn op *eene goede teekening en eene zeer harmonische schakeering van het koloriet. Twee hoofd- factoren onmisbaar om degelijk werk tot stand te brengen; die helaas door de jongeren al te veel*

¹⁷ Denk terug aan zijn journalistieke bijdragen versche- nen in Gent XXe Eeuw / Gand XXe Siècle.

¹⁸ Adhémar De Poorter werd in 1943 te Oostakker door de Duitsers gefusilleerd.

¹⁵ Verbrugghen, 2003 : 150.

¹⁶ Bemerkt dat RDK in de nota in 'La Gerbe Noire' zowel een verkeerde geboorteplaats als geboorte- en sterftejaar geeft.

verwaarloosd worden, nu vooral, wanneer men met de minste krachtinspanning den besten uitslag wil bekomen.

Om te besluiten: *Om kort te zijn, zeggen wij: het werk van Adhémar De Poorter, is de kunst van een verhevene en blijmoedige ziel, die toovervol geniet van het schoone dat de natuur den toeschouwer biedt. Zulk streven gaat bepaald een zonnige toekomst te gemoet, de Vlaamsche Kunst waardig.* Het stuk is een voortzetten van zijn kunstenaarsschetsen zoals we die hebben aangetroffen in het tijdschrift Gent XXe Eeuw / Gand XXe Siècle.

Medewerking aan Le Bien Public

Aangehaald artikel in Ons Land was het begin van zijn tweede journalistieke carrière, zij het nu niet als Raymond De Kremer maar wel als John Flanders. Eigenaardig genoeg vervolgt hij deze, voor wat betreft 1930, niet in Ons Land (wel blijven in dit tijdschrift kortere en langere verhalen verschijnen), maar wel in het blad Le Bien Public, waarin op 12 fe-

bruari 1930 zijn eerste journalistieke bijdrage verschijnt: 'Ombres blanches. En marge d'un film', alsook ondertekend met John Flanders.

Le Bien Public was een respectabel, conser- vatief-katholiek ('ultramontaans') strijd- en informatieblad, waarvan het eerste nummer reeds verschenen was op 1/2 januari 1853. Op 16 april 1930 start RDK in dit blad de ru- briek 'Billet du matin', met als onderwerp 'Ar- midius ou la matinée magnifique'. Het draagt enkel de signatuur J., op zich genomen eigen- aardig daar zijn elf vorige bijdragen voor dit blad voluit met John Flanders ondertekend waren. Hierna duikt de naam John Flanders nog eens op op 19 en 28 april om vervolgens in zijn journalistiek werk voor dit blad (waar- aan hij tot 1939 meewerkte) te verdwijnen en vervangen te worden door een simpele J. en vanaf eind mei 1931 meestal door F.J.. Wel werd het verhaal 'Le Psautier de Mayence', verschenen op 6 mei 1930, voluit met John Flanders ondertekend. Het is de eerste publi- catie van dit verhaal dat hij in de gevangenis heeft geschreven (pas het jaar erop verscheen het in La Revue Belge).

Harry Dickson, grossier in moord en doodslag

Opvallend is wel dat RDK na zijn vrijlating enkel nog maar voor katholieke bladen schrijft, zijnde *Ons Land*, *La Revue Belge*¹⁹ en *Le Bien Public*. Verandering komt hierin wanneer hij midden 1930 aangetrokken wordt als vertaler door de van socialistische signatuur zijnde drukker/uitgever/verdelers Hippoliet Janssens²⁰, zij het dat hij hier zijn signatuur volledig weglaat en dus anoniem meewerkt. Zo verklaarde Arnold De Munnynck tegen Gaston Durnez:²¹ *hoe hij, te zamen met Raymond De Kremer, in zijn jonge mannenjaren om den brode verhalen over Buffalo Bill en Nick Carter in het Nederlands vertaalde.*

Verdeeld werden deze pulpreeksen door Hippoliet Janssens²² en wel via de kiosken ('aubettes') die hij uitbaatte en dat waren er nogal wat, *nl. deze aan de Keizerspoort, de Heuvelpoort, de IJzerlaan, de Rozemarijnbrug, de Begijnhoflaan, de Kouter, de Heirnislaan, Bij Sint-Jacobs en aan het Emilius Seghersplein, werden door hem opgericht of vernieuwd.*²³

19 Zo veranderde bij voorbeeld RDK op vraag van Goemaere de titel van het verhaal 'Quand le Christ marcha sur la mer' in 'Je n'ai même pas vu son visage...' daar de oorspronkelijk titel eventueel de katholieke lezers zou kunnen afschrikken...

20 De Backer (1985: 223) omschrijft Hippoliet Janssens als een *socialistische volksuitgever*.

21 De Standaard, 11.01.1992.

22 Niettegenstaande drukker/uitgever / verdelers Hippoliet Janssens tijdens het Interbellum een gezaghebbende figuur was, zo was hij onder meer voorzitter van de Federatie van Dagbladkiosken en Boekhandelaren van Gent en drijvende kracht achter de Beroepsvereniging van Boeken-, Tijdschriften- en Dagbladverkopers van Oost-Vlaanderen, is er over hem enorm weinig geweten, zelfs een geboorte- en sterfdatum kennen we niet en van wat hij gedrukt en uitgegeven heeft, rest ons weinig (en wat ons rest is hopeloos versnipperd geraakt). Een overzicht van wat we over deze man weten is terug te vinden op: Geert Vandamme blogspot: 'Drukker / uitgever Hippoliet Janssens, een nobele onbekende'.

23 Stadsarcheologie, 1984 nr. 1: 61.

Om deze te mogen uitbaten betaalde men jaarlijks een som geld aan de Stad Gent voor de gebruiksvergunning. Maar niet alleen de reeksen Buffalo-Bill en Nick Carter verdeelde hij, ook die van Lord Lister en Harry Dickson, enkel voor deze laatste reeks staat de medewerking van RDK vast.

DE NIEUWE 'DUITSE' DETECTIVE

De ontstaansgeschiedenis van Harry Dickson is een uitermate complex verhaal. Aan de basis lag het in Berlijn gevestigde Verlagshaus für Volksliteratur und Kunst (= Verlagshaus). Dit startte namelijk op 16 januari 1907 met een nieuwe serie, waarvan de eerste tien nummers verschenen onder de algemene titel 'Detectiv Sherlock Holmes und seine weltberühmten Abenteuer'.

De specifieke titel van het eerste nummer was 'Das Geheimnis der jungen Witwe'. Daar Arthur Conan Doyle niets met deze serie te maken had²⁴, werd echter vanaf het elfde nummer de titel onder druk van Doyles uitgever gewijzigd in 'Aus dem Geheimakten des Welt-Detectivs'. De diversiteit in stijl tussen de afleveringen duidt er hem op dat er meerdere auteurs aan het werk waren. Van twee namen is men vrij zeker: Kurt Matull en Theo von Blankensee. Al snel kwam er een Franse vertaling (door Fernand Laven) op de markt die het zestien nummers uithield.

De eerste 125 kaften van de Duitse editie werden getekend door Alfred Roloff. Na Roloff tekenden andere de kaften, zij bleven echter anoniem. Na een honderdtal nummers werd de serie van het Verlagshaus overgenomen door het Verlag Gustav Müller & Co. Op 8 juni 1911 verscheen het 230ste nummer, 'Ein Gefährliches Geheimnis', hierna werd de

24 De Sherlock Holmes-verhalen verschenen oorspronkelijk tussen 1897 ('A Study in scarlet') en 1917 ('His last bow'), in 1927 werd hier nog 'The Case-book of Sherlock Holmes' aan toegevoegd.

Duitse serie niet meer vervolgd. Wel verschenen er tal van herdrukken, behalve tussen 1916 en 1919, toen de reeks, samen met tal van andere, door de censuur verboden werd. In 1925 verscheen er opnieuw in Duitsland een heruitgave van de 'Welt-Detectiv'-reeks en ditmaal was de algemene titel: 'Harry Taxon und sein Meister', naar de leerling van de 'Welt-Detectiv'.

DE NIEUWE 'NEDERLANDSE' DETECTIVE

Op 5 december 1927 brengt dan de Amsterdamse Roman-, Boek- en Kunsthandel ogenschijnlijk een nieuwe reeks uit: 'Harry Dickson, de Amerikaansche Sherlock Holmes', waarvan het eerste deeltje als titel had: 'Aan een vreeselijken dood ontsnapt'. Bij nader toezien bleek dit niets anders te zijn dan een vertaling van een op 19 december 1907 verschenen 'Welt-Detectiv'-verhaal, namelijk 'An der Pforte des Todes'. In totaal verschenen er 180 afleveringen en de kafttekeningen van Alfred Roloff (en de tekenaars die hem opgevolgd hebben) werden nog steeds gebruikt. Een belangrijke verandering was dat de 'Welt-Detectiv' een naam had gekregen: Harry Dickson, wie deze naam echter heeft voorgesteld weten we niet.

DE NIEUWE 'FRANSE' DETECTIVE

Verdeeld werd deze Nederlandse reeks in Vlaanderen door Hippoliet Janssens. Daar de reeks succes blijkt te hebben stelt wellicht Janssens aan de Amsterdamse Roman-, Boek- en Kunsthandel voor om de reeks in het Frans te vertalen om zo de Franstalige Belgische markt te bevoorraden. Het plan wordt goedgekeurd en Janssens gaat op zoek naar een vertaler (of vertalers). Hij vindt er een aantal (die verder anoniem zijn gebleven) en de Franstalige versie wordt op de markt gebracht, voor wat België betreft verdeeld door Janssens, voor Frankrijk door Les Messageries Hachette.

In januari 1929 verschijnt het eerste deeltje, 'Échappé à une mort terrible', geopteerd werd om het feuilleton maandelijks op de markt te brengen. De vertalingen trekken echter de aandacht van Jean de Lardelec, die naar aanleiding van het verschijnen van nummer 17 ('Le Capitaine disparu')²⁵ in het Franse blad *Revue des Lectures*²⁶ volgende vernietigende kritiek neerpent:

Je me suis procuré le n° 17: c'est presque aussi plat et aussi bête que les illustrés de la maison Offenstadt. Et c'est assez dire. Voici, par exemple, comment ces hollandais parlent le français: Je ne sais pas de quoi qu'il s'agit... Cela a donc duré trois mois avant qu'on ait trouvé tracé de la jeune fille et voile que l'apprend qu'on vient de découvrir... Je suis curieux comment cela finira... En tâtonnant les parois... A cause de grand froid le corps s'était bien conservé quoiqu'il devait déjà longtemps séjourner dans cette cave... Ce coin qui dont la couleur tranche sur celle des autres dalles... Avez-vous une idée à qui ces objets ont pu appartenir... Pendant tout de temps... Un certain quelqu'un... Ces messieurs entasseront l'une bêtise sur l'autre...

Le récit même s'accorde à ce style: il est inepte, bas, avilissant. Il a du être conçu par un portefaix allemand ou hollandais et traduit par un commis-voyageur en fromages ou en cacao après un séjour de six semaines en France.

Et, c'est Hachette qui propage cela en France! Pourriture Française: Hachette! Friperie hollandaise: Hachette! Toujours et partout: Hachette! Conspez Hachette.

We mogen er zeker van zijn dat Hippoliet Janssens zich deze kritiek aantrok en dat hij met spoed op zoek ging naar een echte vertaler of ten minste naar iemand die de reeds bestaande vertalingen zou nalezen en corri-

25 Verschenen in juli 1930.

26 Editie van 15 juli 1930.

geren. Deze vond hij in de figuur van de in onmin geraakte schrijver Jean Ray, onder-tussen (brood)schrijvende als John Flanders. Daar het echter om een pulpreeks ging werd geen van beide schrijversnamen gekoppeld aan deze reeks, wat toen gebruikelijk was. Voor wat betreft de nummers 20 tot en met 36 wordt aangenomen dat RDK de reeds be-staande vertalingen heeft nagelezen en dat hij vanaf nummer 37 zelf instond voor de ver-talingen en wel omdat ze vanaf dat nummer beter worden: *Daaruit kan men veronderstellen dat Jean Ray op zijn minst reeds bestaande vertalingen verbeterde en dan zelf met het ver-taalwerk starten.*²⁷

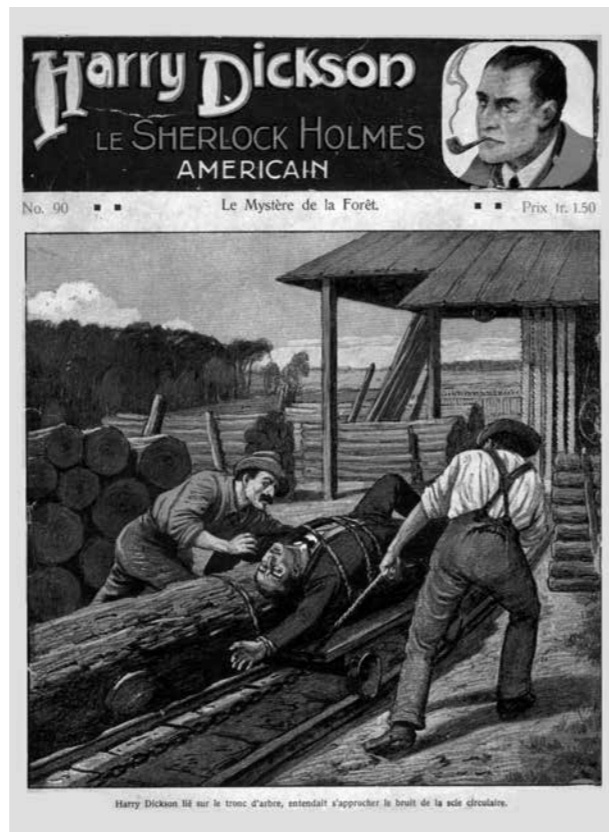
Vervolgens begint RDK de verhalen aan te passen. Zo pleegt in het nummer 46 ('Aan het kruis geslagen') in de Nederlandstalige ver-sie de schuldige zelfmoord, in de Franstalige ('Le Crucifié') daarentegen wordt hij geëxe-cuteerd. Duidelijker wordt het in het num-mer 50 ('La Veuve rouge', de vertaling van 'De Moordenaars met het rode haar').

In de Nederlandstalige versie ontmoet na-melijk Harry Dickson een zekere journalist Renard van de krant *Matin*, in de Franstalige versie daarentegen wordt dit journalist Maurice Renard, geen onbekende van RDK. Hierna begint hij prologen en epilogen aan de verhalen toe te voegen en bij het nummer 63 ('De Sinistere bruidegom'/'L'Effroyable fi-ancé') zijn enkel de hoofdstukken I tot V ver-talingen, de rest is eigen vinding.

Tot slot vertaalt, noch voegt hij toe, meer zelfs: hij schrijft complete nieuwe verha-len. Aan Jacques Van Herp gaf hij als reden: *C'était tellement mauvais, j'ai raconté mes his-toires, en partant de la couverture...*²⁸ en dit

27 Verbrugghen, s.a.: z.p.

28 In Yang, 1984 (nr. 118): 21.

(wellicht) met toestemming van opdrachtge-ver Hippoliet Janssens (in zoverre hij daad-werkelijk las wat hij verdeelde).

De nummers 65-69, 73, 75-77, 81-106 en 111-178 worden alle beschouwd als origi-neel werk van RDK, ze omslaan de periode 3 maart 1932 (nummer 65) tot en met 18 december 1937 (nummer 178). Het was lo-pende bandwerk voor RDK: *J'attends, je me fais ruminant et néflier, je médite, je renâcle, je retarde le plus que je peux, et puis cela me vient comme sous la dictée, cela sort de mon subconscient.*²⁹

Dit schrijven deed hij 's nachts: *Je me mettais à ma machine à écrire qui pratiquement faisait cela toute seule et moi je n'y étais pour rien. Je pratiquais l'écriture automatique. Cela se dé-clenchait brusquement à onze heures du soir et, à trois heures du matin, mon Harry Dickson était fini.*³⁰

29 In Truchaud & Van Herp, 1980: 9.

30 RDK in Truchaud & Van Herp, 1980: 272. Dit hoeven we natuurlijk niet letterlijk te nemen...

De reeks had zijn fans, zo weten we dat de Franse dichter, essayist en schrijver André Bre-ton (1896-1966), die in de eerste plaats met het 'surrealisme' in verband wordt gebracht, er een verwoed lezer van was. Maar deze 'sta-tionsliteratuur' had tevens *af te rekenen met heftige tegenkantingen vanwege de geestelijk-heid, het onderwijs en de weldenkende burgerij, gesteund door een gedeelte van de pers.*³¹ Het is alsof RDK zijn Harry Dickson-verhalen ge-bruikt als een tegengewicht voor wat hij pu-bliceert in de katholieke bladen waar hij aan meewerkt... Of Harry Dickson als een uit-laatklep voor wat hij in *Ons Land*, *La Revue Belge* en *Le Bien Public* niet kwijt kan...

Het huis in de Normalschoolstraat

31 Verbrugghen, 2005: 6.

HOOFDSTUK 2

JOHN FLANDERS ONTMASKERD

Met de Harry Dickson-reeks erbij begon hoe dan ook de broodschrijverscarrière van RDK op dreef te komen. Deze veertiendaagse³² publicatie verschafte hem een regelmatig in-komen en verder had hij, naast de minimale medewerking aan *La Revue Belge*, zijn vaste rubriek in *Le Bien Public*, nam *Ons Land* re-gelmatig bijdragen van zijn hand af.

Het gevolg van dit alles is dat hij de barak in de Albertkaai kan verlaten en op 6 oktober 1930 naar een appartement in de Normaalschoolstraat 22³³ kan verhuizen. Korte tijd later begint hij ook voor de krant *La Flandre Libérale* te schrijven, vanaf nu zal de pen van RDK, en dit voor een groot deel van de rest van het Interbellum, zowel in publicaties van liberale, katholieke en socialistische uitgevers terug te vinden zijn.

Het moge duidelijk zijn dat RDK zich als een kameleon kan aanpassen aan het karakter van de publicaties waarvoor hij schrijft: *en 1930, il commence de manière simultanée sa collaboration à deux quotidiens, 'Le Bien Public' et 'La Flandre Libérale'. Or, si l'optique du premier est résolument catholique, le second est un organe de combat libéral, doctrinaire et anticlérical! En même temps, si John Flan-ders continue à publier des récits dans la re-vue d'expression néerlandaise 'Ons Land', 'La Flandre Libérale' s'oppose en quelque sorte à cet organe d'édition, puisque le journal part régulièrement en croisade contre le mouvement*

32 De reeks was, zoals gezien, maandelijks gestart, op het moment dat RDK er bij komt wordt ze veertiendaags en eind 1935 wordt ze opnieuw maandelijks.

33 Het huidige nummer 34.

[LIBERAAL ARCHIEF VZW]

flamand et l'unilinguisme régional que revendique 'Ons Land'!

A la lumière de ces dissensions, soigneusement évitées par Raymond De Kremer, on peut mettre en avant trois éléments primordiaux:

- il apparaissait impossible, sur foi de ces contributions à des organes d'édition d'obédience idéologique antagoniste, de définir les convictions et la 'personnalité sociale' de l'écrivain;
- ces collaborations 'divergentes' s'expliquent par le besoin absolu de Raymond De Kremer qui doit cumuler alors les émoluments, en raison d'une situation financière particulièrement précaire;
- parallèlement, il espère toujours obtenir une reconnaissance littéraire à Paris, ce qui éclaire la publication dans 'Le Bien Public' et 'La Flandre Libérale' de récits 'ambitieux': il envoyait ces journaux à ses correspondants parisiens. Il y a par conséquent une différence essentielle entre ce que sont les journaux 'Le Bien Public' et 'La Flandre Libérale' et ce que Raymond De Kremer en fait.³⁴

En, vanuit zijn schuilhoek in het schemerdonker, keek Harry Dickson grijnslachend toe...

³⁴ Huftier, 2010: 221-222.

Vertaler bij La Flandre Libérale

RDKs medewerking aan La Flandre Libérale was gestart op 16 november 1930. Toen verscheen namelijk in deze krant 'La Marau-de blanche' van Gustaaf Vigoureux, met als vermelding: *version française de J.F.* Het was een vertaling van een uittreksel uit de roman 'Zwarte sneeuw' van Vigoureux.

De inleidende nota luidt: *Le Strijdersblad, l'organe d'expression flamande de la F.N.C., vient de publier, sous la signature du grand écrivain flamand Gustave Vigoureux, un livre de guerre: 'Neige Noire', qui fut accueilli par tous les lecteurs avec une émotion profonde. L'ouvrage prend rang parmi ceux de haute lignée de Dorgelès, de Barbusse, de Lutzko, de Remarque...³⁵ Grand blessé de guerre, M. Gustave Vigoureux, fait prisonnier à l'Yser, connut l'immense misère des camps allemands. En mémoire des Belges tombés pour leur patrie, ce livre fut pieusement écrit. Comme la version française en paraîtra bientôt, nous sommes heureux d'en détacher*

³⁵ Voor Dorgelès zie L'Ami du Livre. Henri Barbusse (1873-1935) was een Frans schrijver, bekend door zijn realistisch oorlogsdagboek 'Le Feu', verschenen in 1916. Lutzko is mij onbekend. Erich Maria Remarque (1898-1970) was een Duits schrijver die tijdens de Eerste Wereldoorlog aan het Westelijk Front had gevochten. Zijn in 1929 verschenen roman 'Im Westen nichts Neues' veroorzaakte een enorme politieke controverse.

cette page brève et émouvante et d'en offrir la primeur aux lecteurs de la 'Flandre libérale'. Het initiatief tot de vertaling kan zowel van Vigoureux als van RDK uitgegaan zijn.

'Zwarte sneeuw' was oorspronkelijk in Het Strijdersblad verschenen vanaf 16 maart 1930. Op 9 maart 1930 had M. De Praetere de vertaling aangekondigd in het blad en in dezelfde voorrede komt ook John Flanders aan het woord over het boek. Hij wordt aangekondigd als *den vruchtbaren schrijver van 'Les Contes de Whisky', 'Terre d'Aventures', enz.* RDK opent met een verwijzing naar andere oorlogsboeken (onder meer 'En suivant la flamme' van Francisque Parn) om vervolgens te stellen dat romans als deze *geen voorwoord nodig hebben en sla gerust het mijne over als een noodeloos reclame voor een prachtwaar.* Hij besluit: "Dante n'a rien vu" zei Geo London³⁶ toen hij Cajenne had bezocht. Ik herhaal: "Dante zag niets" nu ik de drie eerste delen van 'Zwarte Sneeuw' ter zijde heb gelegd. Er zijn en ze zullen nog praalgraven en gedenksteenen worden opgericht ter herinnering aan degenen die voor België vielen; maar geen gouden schrift in zuil of zerk kan in waarde 't boek van Gustaaf Vigoureux overtreffen; marmere bronzen zullen nooit, ter eere der martelaars verrichten wat het hart en den geest van onzen Vlaamchen schrijver vermocht.

De week nadien startte dan de publicatie van de roman in Het Strijdersblad. Tevens verschenen uittreksels in het Franstalige zusterblad Le Journal des Combattants en in zijn voorwoord aldaar schrijft M. De Praetere³⁷: *Après 'Het Strijdersblad' plusieurs revues flamandes commencent la publication de 'Zwarte Sneeuw'.*

³⁶ Geo London (1885-1951) was een Franse schrijver die zich als journalist toelegde op rechtbankverslagen en die alle belangrijke processen tijdens het Interbellum versloeg voor de krant Le Journal.

³⁷ Editie van 25 januari 1931.

Une traduction française et une allemande paraîtront sous peu simultanément à Paris et à Berlin. La traduction française est faite par John Flanders.

Beide vertalingen zijn echter nooit als boek verschenen, zoals ook niet de oorspronkelijke Nederlandstalige versie. Wel verschenen er uittreksels uit en aanvullingen op de roman in Ons Land. De vertalingen die in Le Journal des Combattants verschenen, werden oorspronkelijk gepubliceerd in La Flandre Libérale. In totaal verschenen er zestien uittreksels uit 'Zwarte sneeuw' en de vervolgen, wat André Verbrugghen³⁸ laat concluderen: *Het is vooral in die [latere] verhalen dat Jean Ray een keuze maakt om ze te vertalen en – meestal – gevoelig te bewerken om ze te laten opnemen in 'La Flandre Libérale', op de bladzijde die voorbehouden was aan de oud-strijders.*

Gebruik makende van deze introductie bij La Flandre Libérale greep RDK zijn kans om zelf een verhaal aan het blad te slijten: 'Le Torrent de boue', dat verscheen op 21 december 1930. Het verhaal is opgedragen aan Maurice Renard³⁹ en ondertekend met J.F. Het betreft een onuitgegeven verhaal handelend over l'abracadabrant voyage du trailer 'Tilda Vinck' de R'dam.: *Il s'agit bien d'une nouvelle mystification de la part de Raymond De Kremer: sans espoir réel de se voir reconnu en Belgique par l'intermédiaire de La Flandre*

³⁸ Verbrugghen, 2003: 153.

³⁹ Verder waren ook de verhalen 'Le [sic] Scolopendre' (12.03.1931) en 'La Présence horrifique' (01.05.1931) verschenen in La Flandre Libérale opgedragen aan Maurice Renard. 'Le Scolopendre' verscheen vervolgens onder dezelfde titel (met fout lidwoord) op 22 april 1932 in La Parole Universitaire. De stichter van dit blad was Gérald Bertot (1910-2002), die negen jaar later de schrijversnaam Thomas Owen zal aannemen, student op dat moment aan de Leuvense universiteit: *L'honneur qu'il m'avait fait [...] fut à l'origine d'une amitié étrange et profonde, dixit Owen in Le Phare Dimanche van 27 september 1964 (zij het dat de vriendschap pas diepgaand zal worden tijdens de Tweede Wereldoorlog toen Owen, net zoals RDK, publiceerde bij de Brusselse uitgeverij Les Auteurs Associés).*

Libérale, il utilise le journal pour faire croire à ses anciens correspondants français qu'il jouit d'une nouvelle considération dans le champ de francophonie de Belgique. Il utilise le journal pour faire croire à l'existence de relations littéraires avec H.H. Ewers.⁴⁰ Et il ira jusqu'à utiliser le journal pour faire croire qu'il peut influencer la réception de Maurice Renard en Belgique: il investit pour ce faire 'La Page Littéraire' et y propose l'article 'Maurice Renard. Un surhomme des Lettres'.⁴¹

Verder draagt hij het verhaal 'Le Ralenti de 5h17' op aan de Franse schrijver Albert Duboux. Deze laatste had, zoals gezien, in 1927 samen met André de Lorde de anthologie 'Les Maîtres de la peur' samengesteld, en aan De Lorde was het verhaal 'Quand le Christ marcha sur la mer' opgedragen. Het moge duidelijk zijn RDK probeert zijn beproefde systeem uit zijn Le Journal de Gand / L'Ami du Livre-tijd nieuw leven in te blazen...

'De Groote Reportagen van "Ons Land'

Ondertussen begonnen echter meer en meer lezers te vermoeden dat achter John Flanders niemand minder dan de oplichter Raymond De Kremer schuilging, ook gekend als de schrijver Jean Ray. In Ons Land gaf hij dan ook vanaf 6 september 1930 zijn anonimiteit op: bij het eerste verhaal van de, reeds aangehaalde, reeks 'Schaduwten der zee', opgedragen aan Gustaaf Vigoureux en kapitein Jack Rambler en gesigneerd met John Flanders, stond een foto van RDK afgedrukt, waarop hij duidelijk herkenbaar is. Dit zal ook het geval zijn bij de zes volgende delen.

40 Het verhaal 'Poste de police, R-2' verschenen in La Flandre Libérale was dan ook opgedragen aan Hanns Heinz Ewers.

41 Huftier, 2003: 17.

Foto van RDK zoals verschenen in Ons Land

Opvallend is dat zijn journalistieke bijdragen voor Le Bien Public plots stoppen op 7 oktober 1930, om even onverwachts hervat te worden op 28 maart 1931. De reden van dit hiaat ligt bij Ons Land. Van dit laatste blad had hij namelijk de opdracht gekregen zijn schouders te zetten onder een nieuwe serie: *De Groote Reportagen van 'Ons Land'*.

Deze opdracht moet er, gezien het stopzetten van zijn activiteiten bij Le Bien Public, gekomen zijn omstreeks begin oktober 1930, wat bevestigd wordt door het feit dat hij ook in november van dat jaar niet publiceert in Ons Land: hij is in volle voorbereiding van de eerste *Groote Reportage* en die wordt paginagroot en met veel ophef aangekondigd in het nummer van 20 december 1930, dan lezen we (onder meer):

De Groote Reportage leidt de lezers door gansch het leven; laat hem alle actualiteiten bijwonen, brengt hen op de hoogte van al de toestanden. Voor de Groote Reportage bestaat geen geheim, geen sluier, geen hinderpaal. De Groote Reportagen van ONS LAND werden toevertrouwd aan onzen medewerker John FLANDERS, de Vlaamsche Jack London. Verder komen we te weten dat RDK, nevens Geo London, Edouard

Helsey, Maryse Choisy en Pierre Mac Orlan⁴² "naam in de Fransche reportage" heeft verworven, en: LEZERS! met onze reporter zult ge weldra in de schaduwkanten van het leven dringen: [...] Daar waar onverwachte of aangrijpende voorvallen zich voordoen: opzienbarende rampen of misdaden zal hij voor U ter plaatse zijn. Vervolgens wordt de eerste groote ophefmakende reportage aangekondigd: Muren, Traliën, Grendels. Het grauwe leven in onze Gevangenissen, dit op de meest origineele wijze geïllustreerd.

Ze hadden voor dit thema geen betere journalist kunnen vinden! Op 17 januari 1931 verscheen dan het eerste deel van deze reeks.

Hiernaast brengt RDK als John Flanders vanaf het nummer van 10 januari 1931 een driedelige reeks over 'De Zwarte bende van Galmaarden', de foto's hierbij zijn een *Reportage van het huis Charles* [Charley] *De Clercq, Gent*. Deze fotograaf zal RDK regelmatig vergezellen op zijn tochten op zoek naar 'grote reportagen'.⁴³

Zo was hij er bij toen RDK voor Ons Land een reportage maakte⁴⁴ over een kantoor in Hamburg dat 'menselijke monsters' verhuurt aan circussen en dergelijke. Hij ontmoet er *Simla, de Kameel-mensch, Lily, de romp-vrouw en Mevrouw Mariëdl Joelson, de schoone Tyroler-reuzin*. Deze laatste is maar liefst 2,30 meter groot maar tevens een uitermate elegante verschijning. Bij het afscheid *reikt [ze] ons eene, welverzorgde, aristocratische hand:*

42 Geo London en Pierre Mac Orlan hebben we reeds aangehaald. Edouard Helsey (1883-1966) was toen een Franse journalist, omschreven als 'grand reporter'. Maryse Choisy (1903-1979) stond er voor gekend dat ze zowel voor haar literair als journalistiek werk grondig onderzoekswerk deed en was tijdens het Interbellum in Frankrijk de stichtster van de literaire beweging 'suridéalisme', waarin de verworvenheden van de psychoanalyse literair 'ingeschakeld' werden.

43 Naast België treffen we RDK voor Ons Land verder vooral in Duitsland en Frankrijk aan.

44 Verschenen als 'Van zonderlinge stielen. Het kantoor der monsters' in Ons Land van 9 mei 1931.

– Groet uwe lezers van wege de reuzin! lachte ze en met een sierlijk sprongetje, verdwijnt ze achter het kleurrijke zeil der tent.

– Ik protesteer, zegt opeens, Charley, onze reporter-fotograaf.

– Waarom? Waartegen?

– Omdat ge dit prachtwezen, in een artikel plaatst over 'monsters', dat is ongehoord... Ik protesteer.

– Charley, antwoord ik meedogenloos, u meet nauwelijks 1 meter 65!

– En gij? snauwt hij mij grimmig toe.

– 1 meter 77, beste jongen, 1 meter 77!

Uit mijn talentvollen medewerker is gedurende gansch de terugreis, geen woord meer te krijgen...

Charley mokte omdat hij wist dat RDK vond dat *men de gemeenste, geniepigste schoelies vindt bij menschen van kleine gestalte*.⁴⁵ Had RDK niet in de eveneens door Charley geïllustreerde reportage 'Eene Moordgolf over 't land'⁴⁶ geschreven:

De meeste 'moordenaars', en vooral 'roofmoordenaars', zijn klein van gestalte!

Lees de verslagen der halsrechten in Frankrijk sinds de laatste vijftig jaar en bijna overal komt ge die zinsnede tegen: 'Le condamné est petit' ofwel 'd'une taille au-dessous de la moyenne'.

Het is mijzelf opgevallen bij de terechtstellingen die ik bijgewoond heb, dat de man wiens hoofd vallen ging, klein, zeer klein was, tusschen de zwarte beulsknechten die hem opleidden.

In het vijfde en zesde deel van 'Muren, traliën, grendels'⁴⁷ gaat RDK dieper in op één van de *halsrechten* die hij heeft bijgewoond, namelijk die van de pedofiele lustmoordenaar Charles Masselis en die op 19 maart 1930 zou

45 Ons Land, 18.07.1931 – 'Vermoorde reuzen'.

46 Verschenen in Ons Land van 31 januari 1931.

47 Verschenen op respectievelijk 31 januari en 7 februari 1931.